

Kulatěnkovití (Diptera: Acroceridae) Jizerských hor

Acroceridae (Diptera) of the Jizerské hory Mts (northern Bohemia, Czech Republic)

Milan CHVÁLA¹⁾ & Pavel VONIČKA²⁾

¹⁾Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova,
Viničná 7, CZ – 128 44 Praha 2;
e-mail: mchvala@natur.cuni.cz

²⁾Severočeské muzeum, Masarykova 11, CZ – 460 01 Liberec;
e-mail: pavel.vonicka@muzeumlb.cz

Abstract. Only one species of the family Acroceridae (Diptera), *Acrocera orbicula* (Fabricius, 1787), was found during the survey in the Jizerské hory Mts in the north of the Czech Republic in 2002–2007. An earlier published record of another species, *Ogcodes pallipes* Latreille, 1811, is also available from the study area.

Key words: Diptera, Acroceridae, Jizerské hory Mts, northern Bohemia, Czech Republic, faunistics

ÚVOD

Čeď Acroceridae (kulatěnkovití) představuje malou skupinu původních brachycerních forem dvoukřídých, klasifikovaných spolu s čeďí Nemestrinoidea do samostatné nadčeďí Nemestrinoidea (nebo Cyrtoidea). Dospělé kulatěnký jsou velmi charakteristické svým kulovitým tělem, nápadně malou hlavou s krátkými tykadly a holoptií u obou pohlaví. Larvy se vyvíjejí v pavoucích, jak v jejich tělech, tak ve vaječných kokonech.

V Evropě je známo asi 35 druhů, většinou v jižním Středomoří včetně Kanárských ostrovů. V ČR bylo zjištěno jen 7 druhů řazených do dvou rodů, *Acrocera* a *Ogcodes* (Chvála 1980, 2006). Z Jizerských hor byl kromě jediného nyní zjištěného druhu uveden ještě druh *Ogcodes pallipes* Latreille, 1811 (Chvála 1980).

METODIKA A MATERIÁL

Materiál byl získán odchycem do Malaiseho pastí, vše J. Preisler & P. Vonička lgt., v rámci entomologického průzkumu Jizerských hor a Frýdlantska v letech 2002–2007 (viz Vonička 2008). Determinoval jej první autor a je uložen ve sbírce Severočeského muzea v Liberci. Podrobnější vymezení a charakteristika sledovaného území viz Vonička & Višňák (2008).

Přehled lokalit

Údaje k lokalitám jsou uvedeny v následujícím pořadí: číslo a název lokality, faunistický mapový čtverec (Pruner & Míka 1996), nadmořská výška, biotop. Použité zkratky: NPR – národní přírodní rezervace.

[1] Rašeliniště Jizerky NPR, 5158, 860 m, rašeliniště Klugeho louka. [2] Smrk (hora), 5157, Vlašský hřbet, 900 m (bučina).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Přehled zjištěných druhů

Acrocera orbicula (Fabricius, 1787)

Holarktický druh známý z celé Evropy a severní Afriky (Alžír), východně až na Dálný východ, v Severní Americe v Kanadě a USA až po Kalifornii. Larvy se vyvíjejí u pavouků čeledi Clubionidae a Lycosidae. V ČR po celém území v nížinách a středních polohách hojný druh od V. do X.

Rašeliniště Jizerky NPR [1]: 5.-28.VII.2005, 3 ♀♀. **Smrk [2]:** 3.-24.VIII.2006, 1 ♀.

Ogcodes pallipes Latreille, 1811

Pouze literární údaj: Maxov, 1968, 1 ♂, J. Macek lgt., M. Chvála det. et coll. (Chvála 1980: 259).

Široce rozšířený druh v palearktické oblasti od Evropy po Mongolsko a Dálný východ, v Evropě s výskytem od V. do VIII. Larvy se vyvíjejí u pavouků čeledi Clubionidae, Lycosidae a Salticidae. V ČR všude poměrně hojný, ale jako ostatní druhy čeledi Acroceridae uniká v přírodě pozornosti a je proto zřídka sbíraný.

Zhodnocení výsledků

Ze sedmi druhů čeledi Acroceridae, známých z ČR, byl během průzkumu v letech 2002–2007 na území Jizerských hor zjištěn pouze jediný v ČR hojný druh *Acrocera orbicula*, překvapivě jen ve vyšších polohách od 860 do 900 m n.m. Druhý zástupce této čeledi, *Ogcodes pallipes*, známý z Jizerských hor na základě staršího literárního údaje, nebyl v rámci tohoto výzkumu opětovně sbírán.

LITERATURA

- CHVÁLA M. 1980: Acroceridae (Diptera) of Czechoslovakia. *Acta Univ. Carol., Biol.*, 1977(1980): 253-267.
- CHVÁLA M. 2006: Acroceridae Leach, 1815. In: JEDLIČKA L., STLOUKALOVÁ V. & KÚDELA M. (eds): *Checklist of Diptera of the Czech Republic and Slovakia*. Electronic version 1. <http://zoology.fns.uniba.sk/diptera> and CD-ROM (ISBN 80-969629-0-6).
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. (List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system). *Klapalekiana*, 32 (Suppl.): 1-115 (in Czech, English summ.).
- VONIČKA P. 2008: Entomologický výzkum Jizerských hor a Frýdlantska v letech 2000-2007. (Entomological survey of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region in 2000-2007). *Sborn. Severočes. Muz., Přír. Vědy*, Liberec, 26: 3-12 (in Czech, English summ.).
- VONIČKA P. & VIŠŇÁK R. 2008: Základní charakteristika zkoumaného území Jizerských hor a Frýdlantska. (General characteristics of the study area in the Jizerské hory Mts and Frýdlant region). *Sborn. Severočes. Muz., Přír. Vědy*, Liberec, 26: 13-33 (in Czech, English summ.).

SUMMARY

The family Acroceridae (Diptera) of the superfamily Nemestrinoidea, is represented in the Czech Republic by only 7 species of the genera *Acrocera* and *Ogcodes* (Chvála 2006). During the survey carried out in the Jizerské hory Mts in northern Bohemia in 2002–2007, only a single common species, *Acrocera orbicula*, was found. The only already recorded *Ogcodes pallipes* has not been collected again during the survey.